

Sygn. akt II UK 380/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gersdorf

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku H.G.

przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu [...]

o wyrównanie emerytury wojskowej i jej wysokość,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 lipca 2009 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 14 maja 2008 r.,

- 1. uchyła zaskarżony wyrok i oddała apelację Wojskowego Biura Emerytalnego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 października 2007r.,**
- 2. zasądza od Wojskowego Biura Emerytalnego na rzecz H. G. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 9 października 2007 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 17 października 2006 r. w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy H. G. prawo do emerytury wojskowej od dnia 1 sierpnia 2006 r. do dnia 30 września 2006 r. i oddalił odwołanie w pozostałej części.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że decyzją Dowódcy Okręgu Wojskowego [...] z dnia 11 marca 2003 r. wypowiedziano wnioskodawcy stosunek służbowy zawodowej służby wojskowej. Komendant WKU na podstawie rozkazu personalnego Dowódcy Okręgu Wojskowego z dnia 23 grudnia 2003 r. zwolnił wnioskodawcę z zawodowej służby wojskowej z dniem 31 stycznia 2004 r. Wniosek o ustalenie uprawnień do emerytury wojskowej oraz jednorazową wypłatę 12-miesięcznego uposażenia złożył wnioskodawca w dniu 6 lutego 2004 r. Wypłaty tej dokonano za okres od 1 lutego 2004 r. do 31 stycznia 2005 r. Decyzją z dnia 20 lutego 2004 r. przyznano wnioskodawcy emeryturę wojskową, a wypłatę świadczenia podjęto od dnia 1 lutego 2005 r., kontynuując ją do 31 lipca 2006 r. Orzeczeniem z dnia 15 czerwca 2005 r. wydanym na wniosek skarżącego Terenowa Wojskowa Komisja Lekarska ustaliła jego niezdolność do służby wojskowej w czasie pokoju przyznając kategorię D. W rozpoznaniu wniosku decyzją z dnia 28 czerwca 2006 r. Dowódca Wojsk Lądowych stwierdził nieważność decyzji z dnia 11 marca 2003 r. w sprawie wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej, w następstwie czego rozkazem personalnym Nr ... z czerwca 2006 r. Dowódca Okręgu Wojskowego stwierdził wygaśnięcie swojego rozkazu z 7 listopada 2003 r. o zwolnieniu wnioskodawcy z zawodowej służby wojskowej. Organ rentowy decyzją z dnia 2 sierpnia 2006 r. stwierdził ustanie prawa do emerytury. Rozkazem personalnym z dnia 28 sierpnia 2006 r. doręczonym H. G. w dniu 1 września 2006 r. Dowódca Śląskiego Okręgu Wojskowego [...] stwierdził zwolnienie wnioskodawcy z zawodowej służby wojskowej z mocy prawa wskutek ustalenia przez Terenową Wojskową Komisję Lekarską niezdolności do zawodowej służby wojskowej z dniem uprawomocnienia się orzeczenia - to jest 16 lipca 2006 r., natomiast Komendant WKU decyzją z dnia

26 września 2006 r. wydaną z urzędu, stwierdził prawo wnioskodawcy do świadczenia pieniężnego za okres 12 miesięcy po zwolnieniu ze służby: od 1 sierpnia 2005 r. do 31 lipca 2006 r.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie R. G. zasługuje na częściowe uwzględnienie. Powołał się na treść art. 12 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz.U. Nr 8 z 2004 r. poz. 66 ze zm.) zawierającego przesłanki przyznania emerytury wojskowej i art. 41 ust. 1 i 2 ustawy normującego wypłaty świadczenia. Zdaniem Sądu Okręgowego, wnioskodawca dowiedział się o ostatecznym zwolnieniu ze służby dopiero w dniu 1 września 2006 r., po doręczeniu rozkazu z dnia 28 sierpnia 2006 r., ale wówczas był już w posiadaniu decyzji o przyznaniu emerytury wojskowej. Wniosek o kontynuację przyznanego prawa mógł złożyć dopiero w październiku 2006 r., mimo że składając pierwszy wniosek w dniu 6 lutego 2004 r. wyraźnie wskazał zamiar pobierania emerytury w sytuacji zwolnienia go z zasadniczej służby wojskowej. Okoliczności, które po tej dacie nastąpiły i terminy decyzji wydawanych przez organy wojskowe uniemożliwiły złożenie we właściwym czasie kolejnego wniosku o emeryturę. Ostatecznie - z wyłącznej winy organów wojskowych - wnioskodawca przez 2 miesiące pozbawiony był wszelkich należnych mu świadczeń. Wojskowy organ rentowy winien uwzględnić jego wolę wyrażoną w lutym 2004 r. i przyznać prawo do emerytury wojskowej od dnia, w którym wnioskodawca skutecznie został zwolniony ze służby. Jako nieuzasadniony ocenił Sąd Okręgowy zarzut dotyczący nieprawidłowego określenia stawki uposażenia według grupy U-26, stawka ta bowiem jest zgodna z zaświadczeniem Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego z dnia 20 września 2006 r. o wysokości uposażenia i innych należności pieniężnych żołnierzy zawodowych do celów ewidencyjno-finansowych oraz zaopatrzenia emerytalno-rentowego.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła strona pozwana - Wojskowe Biuro Emerytalne - zaskarżając je w części przyznającej wnioskodawcy prawo do emerytury wojskowej od dnia 1 sierpnia do 30 września 2006 r.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 14 maja 2008 r. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten sposób, że

odwołanie oddalił. Sąd stwierdził, że zwolnienie z zawodowej służby zawodowej następuje z mocy prawa z dniem uprawomocnienia się orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej ustalającej niezdolność do służby wojskowej lub odpowiedniej decyzji, albo zaistnienia okoliczności stanowiącej podstawę zwolnienia żołnierza zawodowego ze służby. Fakt zwolnienia stwierdza rozkazem personalnym, wydanym do celów ewidencyjnych, organ, który wyznaczył żołnierza zawodowego na stanowisko służbowe. Tym samym zdaniem Sądu zwolnienie wnioskodawcy ze służby nastąpiło z mocy prawa wskutek ustalenia niezdolności H. G. do służby wojskowej z dniem 16 lipca 2005 r. (art. 115 ust. 2 i 3 w związku z art. 111 pkt 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych - Dz.U. Nr 179, poz. 1750 ze zm.) W ocenie Sądu zaistnienie niezdolności do służby wojskowej jest zdarzeniem nie pozostającym w jakimkolwiek związku z decyzjami w przedmiocie wypowiedzenia stosunku służbowego i stwierdzenia nieważności decyzji wypowiedzenia tego stosunku. Stwierdzenie nieważności decyzji tworzy natomiast stan eliminacji z obrotu prawnego decyzji dotkniętej wadami powodującymi nieprawidłowe ukształtowanie stosunku materialnoprawnego. Konsekwencją takiego stanu była decyzja Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 2 sierpnia 2006 r. o ustaniu prawa do emerytury, której wnioskodawca nie zaskarżył.

Od powyższego orzeczenia wnioskodawca wniósł skargę kasacyjną wskazując, jako podstawy naruszenie przepisów prawa materialnego – 1.) art. 31 ust. 3 i art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy, i w konsekwencji przyjęcie, że:

- decyzję o przyznaniu prawa do emerytury można wydać tylko na wniosek zainteresowanego,
- organ nie powinien był decydować o prawie do emerytury z urzędu,
- w sytuacji ubezpieczonego koniecznym było złożenie nowego wniosku o przyznanie prawa do emerytury, gdyż złożony w 2004 r. stał się nieaktualny, podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, iż należało wydać decyzję z urzędu, ewentualnie potraktować jako wniosek o wszczęcie postępowania wcześniej złożony wniosek,

- 2.) art. 32 ust. 1 i 2 wojskowej ustawy emerytalnej, poprzez ich niezastosowanie w sprawie, podczas gdy dają one organowi - również w okolicznościach niniejszej sprawy - możliwość podjęcia z urzędu działań mających na celu ustalenie prawa do emerytury. Mając powyższe na uwadze wniósł o uchylenie w całości zaskarżanego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy okazała się uzasadniona. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2008 r., III UZP 1/08, OSNP 2009/7-8/101 - stwierdzić należy, że przepis art. 41 ust. 2 ustawy o z.e.ż. nie dotyczy zwrotu świadczeń nienależnych (pobranej emerytury) i dlatego nie mógł zastosowania w niniejszej sprawie. Zgodnie z nim emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków nie wypłaca się za okres, za który żołnierz otrzymał uposażenie przewidziane w przepisach o uposażeniu żołnierzy, chyba że emerytura lub renta inwalidzka byłaby korzystniejsza. W tym przypadku organ emerytalny potrąca z należnej emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków kwoty wypłacone z tytułu uposażenia lub świadczenia pieniężnego przysługującego po zwolnieniu ze służby. Przepis art. 41 ust. 2 reguluje jedną z zasad wypłaty świadczeń i taka jest tylko jego funkcja, co wyraźnie wynika z jego treści oraz systematyki działu VI ustawy o z.e.ż., w którym się znajduje. Skoro w przepisie art. 48 ust. 1 zamyka się cała podstawa prawna zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, to konsekwentnie nie może stanowić jej przepis art. 41 ust. 2. Wniosek taki jasno wynika z wykładni gramatycznej i systemowej. Regulacja zawarta w art. 41 ust. 2 pełni tylko rolę wtórną do szczególnego rozwiązania przyjętego dla żołnierzy zawodowych o wypłacie uposażenia jeszcze przez określony czas po zwolnieniu (art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy, jednolity tekst: Dz.U. z 1992 r. Nr 5, poz. 18 ze zm.; art. 95 pkt 1 ustawy z 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892). Dlatego w niniejszej sprawie nie można było przyjąć założenia o możliwym bezpośrednim skutku stwierdzenia nieważności decyzji o zwolnieniu żołnierza zawodowego ze służby co do obowiązku zwrotu pobranej przez niego emerytury po zwolnieniu ze służby. Obowiązek taki nie jest w ogóle przedmiotem tej decyzji. Decyzja o nieważności decyzji o zwolnieniu ze służby nie dotyczy też w ogóle jej

skutków pośrednich. Jeżeli wystąpią, to podlegają odrębnej ocenie oraz regulacji prawnej właściwej dla zdarzenia lub stosunku prawnego, których dotyczą. Istotne jest stwierdzenie, że nie ma normy prawnej stanowiącej, iż stwierdzenie nieważności decyzji o zwolnieniu żołnierza z zawodowej służby wojskowej rodzi obowiązek zwrotu emerytury wypłaconej po zwolnieniu ze służby. Jediną regulację odnośnie do zwrotu nienależnego świadczenia z wojskowego zaopatrzenia emerytalnego stanowi art. 48 ustawy o z.e.ż. Decyzja o stwierdzeniu nieważności decyzji o zwolnieniu ze służby nie uchyla skutków wywołanych przez uznaną za nieważną decyzję w zakresie materialnego prawa emerytalnego i stąd nie ma żadnego wpływu na możliwość uznania emerytury wojskowej wypłaconej żołnierzowi po zwolnieniu go ze służby mocą tej decyzji za świadczenie nienależne w rozumieniu art. 48 ust. 1 ustawy o z.e.ż.

Powyższe miało tę konsekwencję, że w niniejszej sprawie prawo do emerytury nie odpadło i przysługiwało nadal. Dlatego nie był potrzebny ponowny wniosek aby na mocy decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 17 października 2006 r. przyznać to prawo dopiero z dniem 1 października 2006 r., skoro decyzją z dnia 20 lutego 2004 r. przyznano już wnioskodawcy emeryturę wojskową, a wypłatę świadczenia podjęto od dnia 1 lutego 2005 r.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.